

Een aankondiging in een verpleeghuis om bezoek zoveel mogelijk te beperken.

© ANP

ACHTERGROND STERFTECIJFERS

Weinig harde cijfers uit het verpleeghuis

Corona slaat keihard toe in verpleeg- en verzorgingshuizen. Hoe hard precies, is onduidelijk: veel zorginstellingen willen (nog) geen cijfers verstrekken.

DOOR SJORS VAN BEEK

Sterfte in verpleeghuizen verdubbeld', kopte ook (https://www.limburger.nl/cnt/dmf20200416_00156604/corona-slaat-keihard-toe-in-verpleeghuizen) *De Limburger* gisteren (https://www.limburger.nl/cnt/dmf20200416_00156604/corona-slaat-keihard-toe-in-verpleeghuizen), op basis van recente CBS-cijfers. In de eerste week van april overleden in Limburgse instellingen 158 mensen, 2,5 keer zoveel als gemiddeld in de tien weken daarvoor. Naast verpleeg- en verzorgingshuizen zijn gevangenissen, azc's en instellingen voor gehandicapten hier overigens ook in meegeteld.

Dat de situatie in de verpleeg- en verzorgingshuizen zeer ernstig is, is wel duidelijk. Aanzienlijk verhoogde sterfte, maar ook menig besmet personeelslid. En dat is eigenlijk alles wat we momenteel weten. Deels omdat harde cijfers nog ontbreken; deels omdat de cijfers die er wél zijn één grote, onvergelykbare brij van appels en peren vormen; en deels omdat diverse Limburgse instellingen onderling hebben afgesproken nu geen cijfers te verstrekken. Uit angst, kort samengevat, dat er onterechte vergelijkingen of voorbarige conclusies worden getrokken, of dat er door de media lijstjes worden opgemaakt van 'meest dodelijke verpleeghuis'. Bovendien is bij de overlijdens lang niet altijd duidelijk of de oorzaak corona is, benadrukt menig woordvoerder. Wekenlang werd er niet meer getest zodra zich één bevestigd coronageval had voorgedaan. Talloze ouderen zijn overleden met mogelijk corona, maar mogelijk ook aan 'onderliggend lijden', bestaande longproblemen, COPD of influenza/griep.

We hebben problemen met een kwantitatieve analyse zonder duiding.
ZORGGROEP (LAND VAN HORNE EN PROTEION)

Zwijgen

Op grond van dit alles kiezen de meeste grote Limburgse zorgorganisaties voor zwijgen: ze verstrekken geen cijfers aan de pers. Wél aan de GGD, maar die openbaart ze niet. „Het is aan de organisaties zelf of ze cijfers vrijgeven.”

De Limburger benaderde alle elf de koepels van verpleeghuizen in de provincie, met samen bijna tweehonderd locaties. Achter de schermen overlegden ze vervolgens en de meesten trokken één lijn: geen cijfers.

Een enkele koepel beantwoordt de vragen wel. Pantein (met binnen Limburg alleen Norbertushof in Gennepe, 130 bewoners) meldt acht overlijdens sinds de virusuitbraak, waarvan vier ‘corona-bevestigd’ met een test. Maar dan nóg, stelt de woordvoerder:

„Ook zij hadden daarnaast meerdere chronische aandoeningen. Er is dus sprake van een combinatie van factoren, hierdoor is de precieze doodsoorzaak niet te benoemen.” Enkele medewerkers zitten ziek thuis, maar omdat er tot voor kort niet werd getest is onbekend of ze corona hebben.

Vivantes (negen locaties, regio Beek/Stein/Urmond) meldt 69 overlijdens tussen 1 januari en 14 april, tegen 41 in dezelfde periode vorig jaar. Vier bewoners waren positief getest, later werden geen testen meer afgenomen.

Ook hier: „Corona is moeilijk vast te stellen bij ouderen, omdat het asymptomatisch is. Veel bewoners van het verpleeghuis hebben al verschillende gezondheidsklachten, die vaak overeenkomen met de symptomen van corona”, aldus de woordvoerder.

Binnen Mosae (drie locaties in Maastricht, 255 bewoners) zijn in maart acht overlijdens geregistreerd die ‘bijna allemaal het ‘etiket’ corona krijgen vanwege luchtwegklachten, koorts of griepachtige verschijnselen’. Vorig jaar maart overleden zeven mensen. Cijfers over besmet personeel zijn nog niet voorhanden, de testen – sinds dit weekend verruimd – zijn nog in volle gang.

‘Zwarte piet’

Ook bij Sevagram (19 locaties in Parkstad/Heuvelland, 1450 bewoners) zijn de testen van personeel nog gaande. Deze organisatie meldt zestig overlijdens van begin uitbraak tot en met maart. „Maar zónder dat causaal verband met corona is vastgesteld, het kan ook onderliggend lijden zijn geweest”, aldus Pim Steerneman, voorzitter van de raad van bestuur. Hij stuurde begin van de week [een open brief](https://www.sevagram.nl/images/nieuws/2020/140420_Openbrief.pdf) (https://www.sevagram.nl/images/nieuws/2020/140420_Openbrief.pdf) naar de media dat ‘verpleeghuizen ten onrechte de zwarte piet krijgen toegeschoven’. Steerneman hekelt het gebrek aan beschermingsmiddelen en testcapaciteit in de verpleeghuizen, en noemt de media ‘tendentieus’ vanwege het ‘problematische

gegoochel met cijfers zonder context, en het vergelijken van appels met peren'. Het 'kernprobleem is dat we eigenlijk niet precies weten hoeveel mensen slachtoffer zijn van de huidige coronacrisis'. Hij denkt dat driekwart van de 'verdachte gevallen zoals in de pers genoemd' géén corona zijn. 'Maar dat wordt er helaas niet bij vermeld'.

Ziekteverzuim

Steenman in een toelichting: „Meten is weten. Er is onvoldoende getest, alle cijfers die je nu vergaart zijn nooit de waarheid”. Sevagram gaat nu zelf de sterftcijfers van maart en april vergelijken met dezelfde maanden in voorgaande jaren.

Envida (15 locaties, 1300 bewoners Maastricht e.o.) geeft geen sterftcijfers. Bestuursvoorzitter Roger Ruijters: „Omdat ik gewoon geen cijfer heb waar de samenleving conclusies aan kan verbinden. Dan stuitert zo'n cijfer alle kanten op. Maar algemeen gesteld: elk jaar overlijden bij ons twee à drie mensen per dag, momenteel is dat aantal verdubbeld.” Ook het ziekteverzuim onder de 3500 personeelsleden is gestegen tot bijna 10 procent (normaal 6,5 procent). „Zo'n 3,5 procent is coronagerelateerd, maar dat is inclusief de mensen die preventief thuis zitten, of vanwege de toegenomen stress in het werk.”

Alle andere zorginstellingen (Land van Horne, Proteion, Zorggroep in Noord/Midden-Limburg, Meander, Cicero en Zuyderland in Zuid-Limburg) leveren geen enkel cijfer. Soms zonder toelichting, soms met een korte motivatie. Zorggroep, Land van Horne en Proteion gezamenlijk: „Wij hechten veel waarde aan transparantie maar we hebben problemen met een kwantitatieve analyse zonder duiding en nuance zoals u van plan bent uit te voeren”. Zuyderland: „Als je alleen naar cijfers kijkt, bestaat de kans dat er verkeerde conclusies worden getrokken. Het is belangrijk het verhaal bij die cijfers te kennen'. En Cicero: „We zien geen toegevoegde waarde in het verder specificeren van de CBS-cijfers naar het niveau van zorgaanbieders.”

Onderzoek

Naast de tehuizen onder een koepel telt Limburg nog tientallen zelfstandige, kleinere verzorgingshuizen. Die zijn voor dit onderzoek nog niet benaderd. Verenso (Vereniging van specialisten ouderengeneeskunde) heeft alleen landelijke cijfers, geen regionale. Het Nivel (Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg) is een onderzoek naar de sterftcijfers opgestart. De beide GGD'en krijgen van artsen van zorgorganisaties sinds twee weken ook de 'verdachte' overlijdens. „Maar dat is geen harde afspraak, niet iedereen doet mee dus deze cijfers zijn niet volledig. Ze geven slechts een trend weer.” Landelijk worden tot nu alleen de positief geteste gevallen vastgelegd.